

# ЕВРОТО В ЕВРОПА И ПО СВЕТА – 20 ГОДИНИ ПО-КЪСНО

*доц. дпн Калоян Симеонов*

*Катедра „Европеистика“, Философски факултет,  
Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

## **Резюме**

*Еврот бе създадено преди 20 години. Две десетилетия не са много дълъг период, но предоставят достатъчно възможности, за да се направят изводи за значението му в Европа и света. Еврот е свързано с нови ползи за правителствата, бизнеса и домакинствата от държавите членки на ЕС. То стана втората по значение и втората най-често използвана валута в света, а важността му за България, за другите страни от Централна и Източна Европа и за страните от Западните Балкани е безспорна. Независимо от това пред еврото продължават да съществуват големи предизвикателства. Икономическият и паричен съюз на ЕС все още не е завършен, то и досега не се използва достатъчно често не само извън Европа, но дори и за сделки в самата Европа в секторите на енергетиката и транспорта. Затова и перспективите пред еврото са за още по-интензивно развитие.*

## **Ключови думи**

*Евро, Икономически и паричен съюз*

## **Увод**

След въвеждането му на 1 януари 1999 г. еврото стана втората по значение валута в света след щатският долар. Двайсет години по-късно, независимо че запазва тази си позиция, ролята му нарасна както в Европа, така и в света. Все повече държави фиксират или обвързват своята валута към еврото, все повече търговски, инвестиционни и дългови сделки се осъществяват в евро. Единната европейска валута има все по-важно значение и на международните валутни пазари. Двайсет години не са дос-

татъчен период, за да се направят изводи за бъдещото влияние на еврото на международните търговски, финансови и валутни пазари, но са добър повод за равностетка колко важна е ролята му днес в Европа и света.

В първата част на настоящия доклад е направена кратка ретроспекция на развитието на единната европейска валута през последните 20 години. Във втората част са представени кратки данни за значението на еврото на международните търговски, дългови, финансови и валутни пазари. В третата част са анализирани някои от основните предимства на еврото, както и предизвикателствата, които стоят пред засилването на неговата роля на световните пазари. В четвъртата част е разгледано значението на еврото за България и за страните от Западните Балкани.

### **Еврото – кратка, но интензивна история за две десетилетия**

Когато човек навърши 20 години, обикновено вече е изграден като личност. Но и през този период от живота му има достатъчно основания да се огледа и да прецени накъде да поеме занапред, да избере по-ясно своя път и да преосмисли дали приоритетите му са още актуални, или има други идеи за своето лично и професионално развитие.

За съществуването на единна валута, каквато е еврото, двацет години също не са малко време. Периодът от две десетилетия е достатъчен, за да се прецени дали може да играе ролята, заради която е създадено, дали единната парична политика на Европейската централна банка (ЕЦБ) е успешна, дали еврозоната съумява да надгради и затвърди ефектите от създаването на вътрешния пазар и прилагането на общите политики на ЕС, дали тази валута може да се утвърди и използва активно на световните търговски, дългови, валутни и финансови пазари.

В един подобен текст не е възможно да се очертае дори и накратко историята на еврото за последните двацет години. Затова ще си позволим да посочим само някои от основните акценти от развитието на еврозоната през този период.

След създаването ѝ през 1999 г. еврозоната продължава да се разширява през годините. Първоначално тя включва единайсет държави членки на ЕС. Към нея се присъединяват последователно Гърция (2001 г.), Словения (2007 г.), Малта и Кипър (2008 г.), Словакия (2009 г.), Естония (2011 г.), Латвия (2014 г.) и Литва (2015 г.), които приемат еврото за свое законно платежно средство и изоставят прилаганите дотогава у тях национални валути. По този начин еврото все повече се утвърждава

като единната валута на ЕС. Но предизвикателства и в тази посока не липсват, тъй като след създаването му първоначално то е въведено в 11 от тогавашните 15 държави членки на ЕС, докато сега в еврозоната членуват едва 19 от настоящите 28 държави членки на ЕС (ако приемем, че Обединеното кралство е още член на Съюза). Заслужава да се отбележи, че след оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС, чиято икономика е втората по големина в него, тази на останалите 8 държави членки, които са извън еврозоната, ще съставлява едва около 15% от brutния вътрешен продукт (БВП) на ЕС, а това ще утвърди еврото като основна валута в неговата икономиката.

В допълнение, еврозоната и към момента има сериозни перспективи скоро да продължи да се разширява. България вече подаде молба за участие в банковия съюз, за да може да предприеме стъпки за присъединяване и към Европейския валутно-курсен механизъм (ERM II). Този механизъм се явява един вид преддверие за влизане в еврозоната, определено неправилно като „чакалня“ и много по-точно дефинирано от Ингрид Шикова като „фитнес зала“ за подготовка преди въвеждането на единната валута в страната (Шикова, 2018). На практика това е периодът, в който най-интензивно трябва да се предприемат структурни реформи, за да можем да се присъединим напълно към Икономическия и паричен съюз на ЕС. Хърватия също поема по пътя на присъединяване към банковия съюз и ERM II с надежда скоро да се присъедини към еврозоната.

Еврозоната преживя и първата си по-съществена криза. Разразилата се световна икономическа и финансова криза през 2007 – 2008 г. се пренесе с пълна сила и в нея. Кризата бе не само икономическа и финансова, но се превърна и в дългова и социална и най-важното – в криза на доверието, предизвикана от съмнението дали еврото е достатъчно силно, за да защити държавите, които са го приели. Заговори се дори за Грекзит, т.е. излизане на Гърция от еврозоната, както и за всякакви други подобни „екзити“, като Италекзит, Финекзит, Фрекзит и т.н. Но нито Гърция излезе от еврозоната, нито има такива перспективи за Италия, Финландия, Франция и другите държави членки на ЕС, които са приели единната европейска валута. Еврозоната се справи с първата по-сериозна криза, но сега трябва да полага усилия да предотврати нови кризисни ситуации или да намали техния ефект, ако евентуално възникнат.

Именно в тази насока е и едно от най-сериозните развития на еврозоната през последните два века години. След създаването ѝ Икономическият и паричен съюз на ЕС не престава да се реформира. Установен

бе механизмът на Европейския семестър, който подпомага по-добрата координация на икономическите и социалните политики на държавите членки. Изградена бе процедура за ранно идентифициране и справяне с макроикономическите дисбаланси на страните. Създаден бе Европейският механизъм за стабилност, с който да се противодейства по-успешно на бъдещи кризисни ситуации. Възможно е този механизъм да бъде превърнат в един своеобразен Европейска валутен фонд. Изграден бе до голяма степен Банковият съюз на ЕС, а създаването на Съюз на капиталовите пазари също е в напреднала фаза. Предприемат се стъпки към постепенно изграждане на фискален съюз за еврозоната. Има дори и идея за създаването на поста на европейски министър на финансите, но поне засега тя не среща широка подкрепа.

Не на последно място, еврото започва да има все по-важно значение и на световните пазари, но на този аспект от неговото развитие ще обърнем повече внимание в следващия раздел от доклада.

### **Значение на еврото за европейските и световните пазари**

Както вече беше споменато, още след създаването му преди двацет години еврото се утвърди като втората по значение валута на световните икономически и финансови пазари и се превърна в алтернатива на сериозната хегемония, която имаше дотогава щатският долар. И макар че в близко бъдеще трудно би могло да измести щатската валута от водещото ѝ място на тези пазари, то все повече се утвърждава като най-използваната и най-често срещаната нейна алтернатива. Последната икономическа и финансова криза разклати за известно време позициите на еврото, но годините след нея и възстановяването на влиянието му само затвърждават тезата, че единната европейска валута е заела трайно второто по значение място на глобалните пазари.

През декември 2018 г. Европейската комисия публикува документ относно осигуряването на по-силна роля на еврото на международните пазари, като посочи някои от неговите най-сериозни достижения досега.<sup>98</sup> По-важните му предимства като глобален фактор на световните валутни, финансови, търговски и други пазари могат да бъдат обобщени по следния начин:

---

<sup>98</sup> Виж European Commission. Towards stronger international role of the euro. European Commission contribution to the European Council and the Euro Summit, 5 December 2018.

- *Еврот като резервна валута.* Еврот като валута съставлява около 20% от международните валутни резерви на централните банки в света.

- *Еврот като валута за емитиране на дълг.* По данни на Европейската комисия към края на 2017 г. единната европейска валута е била използвана за повече от 20% от емитирания дълг на международните пазари.

- *Еврот като валута за разплащане.* Отново според данни на Европейската комисия през 2017 г. около 36% от стойността на международните сделки е била фактурирана или договорена в евро, докато щатският долар е имал подобна роля за около 40% от стойността на международните сделки.

- *Роля на еврото за националните валутнокурсони режими.* Около 60 държави в света използват еврото като свое законно платежно средство, обвързали са националната си валута към него или планират да го използват в бъдеще. Разбира се, най-много държави, които използват еврото или планират да го направят, са от Европа. Това са както държавите от еврозоната, така и страни като България и Босна и Херцеговина, които са приели режима на валутен борд с фиксиран курс на националната валута към еврото; Монако, Андора, Сан Марино и Ватикана – четири микродържави, които са постигнали споразумение с институциите на ЕС да прилагат еврото на тяхна територия; Черна гора и Косово, които са приели режим на едностранна евроизация – т.е. приемане на еврото като законно платежно средство, но без споразумение с институциите на ЕС и други. Извън Европа еврото също става все по-разпространено. В Африка например два парични съюза с общо 14 държави – Западноафриканският и Централноафриканският, са обвързани към единната европейска валута<sup>99</sup>.

Предвид това, че икономиката на държавите членки на еврозоната съставлява едва 12% от световния БВП<sup>100</sup>, ролята и значението на един-

---

<sup>99</sup> Повече информация за тези, както и за други парични съюзи, се съдържа в: Симеонов, К. Същност и история на паричните съюзи. СУ Св. Климент Охридски и Фондация Ханс Зайдел. София: Минерва, 2017. За повече информация по отношение на значението на еврото в Западните Балкани виж последния раздел от настоящото изследване.

<sup>100</sup> Виж European Commission. Commission presents ways to further strengthen the euro's global role. Factsheet, #euro at 20, 05.02.2018. За повече информация по отношение на международната роля на еврото виж също European Commission. Frequently asked questions: Towards a Stronger International Role of the Euro. Brussels, 05.02.2018, както

ната европейска валута на световните пазари могат да се оценят още по-добре. Еврото има значение за световните пазари както по отношение на посочените по-горе характеристики, така и за други, каквито са например това, че обезпечава по-лесна ликвидност на глобалните пазари; предоставя по-богат избор за публичния и частния сектор за международните операции и сделки; представлява средство за съхранение на стойност и извън дълговите пазари и трезорите на централните банки; осигурява надеждност за намаляване на валутните измами и много други.<sup>101</sup>

Използването на еврото на глобалните пазари е свързано с много предимства, но то среща и немалко предизвикателства. Някои от основните предимства и предизвикателства пред единната европейска валута ще бъдат разгледани в следващия раздел.

### **Предимства и предизвикателства пред еврото на европейските и световните пазари**

Глобалните валутни и финансови пазари постоянно се развиват. По същия начин се развиват предимствата и предизвикателствата, които има единната европейска валута на тези пазари. С течение на времето ролята на еврото все повече се затвърждава и усилва.

Някои от основните предимства, които осигурява прилагането на единната европейска валута на глобалните пазари, могат да бъдат обобщени по следния начин:<sup>102</sup>

- По-малко разходи за бизнеса от ЕС, който търгува на международните пазари. Това предимство е актуално и за големите европейски компании, но то има особено силно значение за малките и средни предприятия, установени в държавите членки на ЕС.
- Допълнителен избор за пазарните участници в глобален аспект. Наличието на още една силна валута на световните пазари, в допъл-

---

и European Commission. Commission presents ways to further strengthen the euro's global role. Brussels, 05.02.2018.

<sup>101</sup> За повече информация по отношение на значението на еврото на световните пазари виж също Статева, Й., С. Александрова, С. Кирова и Н. Димитров. Дълговата криза в Европейския паричен съюз и ефекти за България. София: ИК УНСС, 2013.

<sup>102</sup> Основните предимства и предизвикателства пред еврото са обобщени на базата на следното актуално и цитирано вече Съобщение на Европейската комисия: European Commission. Towards stronger international role of the euro. European Commission contribution to the European Council and the Euro Summit, 5 December 2018.

нение на щатския долар и някои други валути, е в плюс за пазарните участници в Европа и света.

- По-ниски лихвени проценти за европейските домакинства, бизнеса и правителства. Това също означава по-малко разходи за тях и възможност за по-голяма активност и икономически растеж.

- По-лесен достъп до финансиране на европейските и международните пазари. В допълнение на това финансовите пазари в ЕС стават по-развити, по-ликвидни и взаимно свързани.

- По-голяма автономност за европейските потребители и бизнес, които при международни пътувания и бизнес отношения могат повече и по-лесно да използват своята валута.

- По-голяма стабилност спрямо международни икономически, валутни и финансови кризи. На първо място, единната валута е по-устойчива на валутните колебания в световен план, отколкото са били например френският франк, италианската лира и испанската песета. На второ място, еврото много по-трудно може да бъде обект на спекулативни атаки на тези пазари. Не на последно място, единната европейска валута в момента разполага и с допълнителни спасителни механизми като Европейския механизъм за стабилност, които осигуряват по-голяма устойчивост спрямо кризисни икономически и финансови ситуации.

Едно от основните предизвикателства пред еврото е все още незавършената конструкция на Икономическия и паричен съюз на ЕС. Докато Европейската централна банка прилага наднационална парична политика в държавите членки от еврозоната, която е единна и в която ЕС има изключителни компетенции, не така стои въпросът в сферата на т.нар. *икономически съюз*. В него държавите членки все още не прилагат единна икономическа политика, а единствено координация на икономическите политики на отделните страни. Колкото и да спомага прилагането на Европейския семестър за по-добрата координация на икономическите политики на държавите членки на ЕС, това все още не означава създаването на единен икономически съюз между тях. Бюджетът на ЕС все още е много малък като процент от БВП на Съюза – на практика по-малко от 1%, въпреки значителните средства, които се преразпределят през него и оживените дискусии при договарянето на всяка следваща Многогодишна финансова рамка. Данъчните политики на държавите членки, с изключение на известна хармонизация в косвените данъци, също остават до голяма степен различни в отделните страни, като все повече се говори за налагането на „данъчен дъмпинг“

от някои от тях. Социалните политики и пенсионните системи на страните също са твърде различни. Правилата за обявяване в несъстоятелност и други търговски и икономически разпоредби също се различават съществено между отделните държави членки на ЕС. Затова не е случайно, че една от основните цели пред Съюза в рамките на усилията му за задълбочаване и завършване на Икономическия и паричен съюз е по-пълното изграждане на икономически и фискален съюз между държавите членки от еврозоната.

Друго предизвикателство пред еврозоната е вече споменатото обстоятелство, че все още голям брой страни от ЕС не са членки на еврозоната, а Дания, наред с оттеглящото се от членство в Съюза Обединено кралство, разполагат и с т.нар. *opt out* клауза, при която една страна, дори и да е готова икономически да приеме еврото и да изпълни съответните критерии, има правото да не предприема стъпки в тази посока. И въпреки че за повечето от останалите страни извън еврозоната, с изключение на Швеция, станала член на ЕС преди въвеждането на еврото, има ангажимент за членство в Икономическия и паричен съюз без право на дерогация, тези клаузи в техните Договори за присъединяване към ЕС не съдържат срокове, в които това следва да се случи. Последното може да отложи този договорен ангажимент неограничено напред във времето – нещо, от което се възползват страни като Полша, Унгария и Чехия, които не бързат да се присъединят към еврозоната. Докато еврото не стане единната валута на целия ЕС, това ще е предизвикателство за Съюза, защото териториите на неговия вътрешен пазар и еврозоната продължават да не съвпадат.

Не по-малки предизвикателства има и пред международната употреба на еврото на глобалните, а и на европейските пазари, особено в някои сектори на икономиката като енергетиката и транспорта. Основна причина за това е, че на много от тези пазари щатският долар е по-ликвиден, а неговото използване по-евтино. Така например в енергийния сектор над 80% от вноса на енергийни продукти в ЕС е фактуриран в щатски долари. В областта на производството на самолети по-големият дял от сделките е фактуриран отново в щатски долари, дори и това да са сделки между две компании от ЕС.

От друга страна, въпреки че съществува вече над две десетилетия, единната европейска валута все още е сравнително млада валута, която тепърва се утвърждава по-усилено на световните пазари. На някои от тези пазари инерцията да се използва щатският долар все още не е



намаляла, а някои от историческите и географски връзки в други части на света извън Европа няма как да бъдат преодолені за толкова кратък период. Не трябва да забравяме, че еврото все още следва да се пребори за постигане на по-голямо доверие на пазарите в Европа и света.

## **Роля на еврото в България и в Западните Балкани**

Докато предизвикателствата пред европейската валута са все още значителни при използването ѝ извън Европа, то не така стои въпросът с нейното значение на Балканския полуостров. В настоящия последен раздел ще разгледаме накратко две съвсем отделни теми, които имат пряко отношение към ролята на еврото в този регион. Първата от тях е свързана с България, а другата с шест страни от Западните Балкани, които се стремят към членство в Съюза.

Значението на еврото за България е приоритетно не само поради обстоятелството, че тя вече над дванайсет години е член на ЕС, но и поради един друг съществен факт. В страната вече около 22 години се прилага режим на валутен борд с фиксиран курс – първоначално към германската марка (за период от година и половина), а впоследствие към еврото. Изборът на германската марка в средата на 1997 г., а след това и на единната европейска валута за България не е случаен. Водещото обстоятелство тогава е именно европейската перспектива, вече ясно очертана през този период. Впоследствие този избор при въвеждането на валутния борд в страната има важно значение за икономическата, финансовата, паричната, а също и за политическата интеграция и конвергенция на България към ЕС.

Още преди да се присъедини към ЕС за България беше приоритетно и нейното последващо членство в еврозоната. През 2004 г., около две години преди страната да бъде приета в Съюза, основните институции си бяха поставили стратегическа цел около 2009 – 2010 г. България да приеме еврото<sup>103</sup>. Докато присъединяването към ЕС се случи по план

---

<sup>103</sup> Най-показателни за стратегическите планове на България да приеме еврото до края на 2009 г. или началото на 2010 г. са Стратегията за развитие на БНБ за периода 2004 – 2009 г., публикувана през месец септември 2004 г., и подписаното един месец по-късно споразумение между правителството и БНБ за въвеждането на еврото. За повече информация виж Българска народна банка. Стратегия за развитие на Българската народна банка 2004 – 2009. София, септември 2004 г., както и Българска народна банка. Споразумение между Министерския съвет на Република България и

на 1 януари 2007 г., не така се получи с плановите на страната да стане член на еврозоната, част от вината за което се дължи и на разразилата се към края на същата година световна икономическа и финансова криза.

След 2007 г. България на няколко пъти предприе реални стъпки, за да започне процес на присъединяване към еврозоната, но нямаше достатъчно подкрепа от страна на ЕЦБ и държавите членки на еврозоната. Ситуацията се промени в немалка степен след преминаването на пика на световната икономическа и финансова криза, когато бе отбелязано началото на възстановяване на европейската икономика, намаляване на безработицата и връщане по пътя на икономическия растеж.

Първият документ с ясно разписани изисквания, които България следва да изпълни, за да се присъедини към „фитнес залата“, а именно ERM II, е едно изявление на Еврогрупата от 12 юли 2018 г., малко след края на Българското председателство на Съвета на ЕС. Въпреки че изявлението е политически, а не правен документ, то има важно значение за очертаването на задачите и перспективите пред страната да се присъедини към този механизъм, който предшества членството в еврозоната.<sup>104</sup>

Едно от най-важните условия, поставено пред България, бе задължението в деня, в който се присъедини към ERM II, да стане също и част от Банковия съюз на ЕС. Участието в Банковия съюз на ЕС е задължително за държавите членки на еврозоната, а за тези извън нея е само опция под формата на тясно сътрудничество с ЕЦБ. На практика за първи път пред присъединяваща се към еврозоната страна бе поставено условие тя да се присъедини едновременно към Банковия съюз и ERM II. Доколкото това е съвсем логично, имайки предвид, че при предишните присъединявания към Валутно-курсовия механизъм не е съществувал Банков съюз в ЕС, то сегашното задължаващо изискване към България има по-скоро политически, отколкото правен характер, тъй като в Регламента за Единния надзорен механизъм (част от основните правила за функционирането на Банковия съюз) няма подобно задължение. По-ранно присъединяване към Банковия съюз, преди членство в еврозоната, има своите предимства и недостатъци, но общият ефект е положителен, тъй като това означава по-сигурна и надеждна банкова

---

Българската народна банка за въвеждане на еврото в Република България. София, ноември 2004 г.

<sup>104</sup> За повече информация виж текста на изявлението на Еврогрупата Council of the European Union. Statement on Bulgaria's path towards ERM II participation, 453/18. Brussels, 12 July 2018.

система, която би трябвало да осигури по-добра финансова стабилност, повече доверие и инвеститорски интерес.<sup>105</sup>

Еврот има много голямо значение и на територията на Западните Балкани. Понастоящем страните от този регион, които имат желание и перспектива да се присъединят към ЕС, са шест: Черна гора, Сърбия, Северна Македония, Албания, Босна и Херцеговина и Косово. От тях към момента активни преговори за членство в Съюза водят единствено Черна гора и Сърбия. Северна Македония и Албания също са със статут на страна кандидат, като е възможно много скоро да започнат присъединителни преговори. Най-назад в процеса на европейска интеграция са Босна и Херцеговина и Косово, които са със статут на страни потенциални кандидатки за членство в ЕС. Босна и Херцеговина напредва трудно поради федералното си устройство и неразбирателство между отделните общности, а Косово все още не е признато като независима държава от 5 от настоящите страни членки на ЕС – Испания, Румъния, Словакия, Гърция и Кипър.

Ситуацията в Западните Балкани по отношение използването на еврото е сравнително пъстра. Две от балканските държави, а именно Черна гора и Косово, са приели еврото като единствено законно платежно средство на своите територии. Това става посредством режима на едностранна евроизация, за който вече казахме, че е приемане на еврото без изричното съгласие на институциите на ЕС. Подобен режим може и да допринася за паричната стабилност в тези държави, но сам по себе си не може да доведе до икономическа, структурна, финансова и социална конвергенция със страните от еврозоната, а още по-малко до правна и политическа. Напротив, режимът на едностранна евроизация може да попречи на хода на присъединяване на двете страни към ЕС, най-малкото защото не могат да се прескачат етапите на интеграция.

Босна и Херцеговина, идентично на България, също прилага режим на валутен борд с фиксиран курс на националната валута спрямо еврото. Северна Македония също в известна степен е привързала своята валута към еврото. Единствено Сърбия и Албания прилагат плаващ курс към еврото, но в тях е силно застъпена неофициалната евроизация или още валутна субституция. При това явление е характерно наличието

---

<sup>105</sup> За повече информация по отношение на ползите и разходите от по-ранно присъединяване към Банковия съюз на ЕС виж: Симеонов, К. Икономически и парични съюзи – теории и практика. СУ Св. Климент Охридски и Фондация Ханс Зайдел. София: Минерва, 2018, с. 444 – 449.

на национална валута, но силно изместване (субституция) от частните субекти при използване на еврото, в т.ч. извършване на отделни сделки в евро (например закупуване на автомобил или жилище), откриване на сметки и отпускане на кредити в евро вместо в местната валута и т.н. По този начин, въпреки различните парични режими, които прилагат шестте държави от Западните Балкани – едностранна евроизация, валутен борд, фиксиран режим или управлявано плаване спрямо еврото, във всяка една от тях единната европейска валута е повече или по-малко ясно застъпена като значение<sup>106</sup>.

## Заклучение

Две десетилетия след създаването на еврозоната еврото все повече се превръща в единната валута на ЕС с все по-голямо влияние на международните валутни, икономически, търговски и финансови пазари. То все повече се използва не само в Европа, но и в света за резервна валута; валута, в която се осъществяват трансакциите; валута, в която се емитира правителствен или частен дълг и т.н. На практика от самото му създаване еврото стана втората по сила валута в света след щатския долар, като за тези две десетилетия не само затвърди тази своя позиция, но и вече все повече се налага като конкурент на валутата на САЩ.

В развитието на еврото обаче се очертават и някои много съществени предизвикателства, особено след последната световна икономическа и финансова криза. Най-същественото от тях си остава задълбочаването на Икономическия и паричен съюз на ЕС и окончателното оформяне на незавършената му към момента конструкция. С идеите за формиране на задълбочени икономически, фискален, финансов и политически съюзи, както и с тяхното бавно, но постепенно развиване, това става все по-вероятно и възможно.

Друго сериозно предизвикателство пред еврото продължава да бъде още по-широкото му използване извън Европа. Докато единната европейска валута има доминиращо значение на европейския континент,

---

<sup>106</sup> За повече информация по отношение на влиянието на еврото в страните от Западните Балкани, както и за развитието на едностранната и неофициалната евроизация в този регион, виж Симеонов, К., А. Печева, Л. Никифорова и С. Бижева. Перспективи за приемане на еврото в Западните Балкани, СУ Св. Климент Охридски, съфинансиран от програма Еразъм+ на ЕС, Жан Моне Център за високи постижения. София: Минерва, 2017, с. 1 – 270.

позициите ѝ на международните пазари извън него са все още сравнително слаби. А в някои сектори като енергетиката и транспорта еврото тепърва трябва да печели позиции, дори и при сделките между два или повече икономически субекта от ЕС, защото в тези и други сектори основната част от презграничните сделки продължава да се осъществява в щатски долари.

За двайсет години еврото постигна много повече от това, което вещаха песимистите за неговото развитие. Но и много по-малко от това, което искат привържениците на европейската идея и обединение. Ако можем да обобщим накратко: еврото постигна безспорни успехи, но за по-безоблачно бъдеще пред него ни очаква още много работа.

## Библиография

- Българска народна банка. Стратегия за развитие на Българската народна банка 2004 – 2009. София, септември 2004.
- Българска народна банка. Споразумение между Министерския съвет на Република България и Българската народна банка за въвеждане на еврото в Република България. София, ноември 2004 г.
- Симеонов, К. Икономически и парични съюзи – теории и практика. СУ Св. Климент Охридски и Фондация Ханс Зайдел. София: Минерва, 2018.
- Симеонов, К. Същност и история на паричните съюзи. СУ Св. Климент Охридски и Фондация Ханс Зайдел. София: Минерва, 2017.
- Симеонов, К., А. Печева, Л. Никифорова и С. Бижева. Перспективи за приемане на еврото в Западните Балкани. СУ Св. Климент Охридски, съфинансиран от програма Еразъм+ на Европейския съюз, Жан Моне Център за високи постижения, София: Минерва, 2017.
- Статева, Й., С. Александрова, С. Кирова и Н. Димитров. Дълговата криза в Европейския паричен съюз и ефекти за България. София: ИК УНСС, 2013.
- Шикова Ингрид. Скоро ще влезем във „фитнес залата“ на еврозоната. Интервю на Рени Никифорова за [debate.bg](http://debate.bg), 28.04.2018 г.
- Council of the European Union. Statement on Bulgaria's path towards ERM II participation, 453/18, Brussels, 12 July 2018.
- European Commission. Towards stronger international role of the euro. European Commission contribution to the European Council and the Euro Summit, 5 December 2018.
- European Commission. Commission presents ways to further strengthen the euro's global role. Factsheet, #euro at20, 05.02.2018.
- European Commission. Frequently asked questions: Towards a Stronger International Role of the Euro. Brussels, 05.02.2018.